

Protokol fra

Møde i Det Sydslesvigske Samråd

tirsdag den 6. december 2016 kl. 18.30 på Flensborghus

Til stede: Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig (DCB) v/Christian Jürgensen, Bjarne Truelson og Jens M. Henriksen
Dansk Kirke i Sydslesvig (DKS) v/Viggo Jacobsen, Peter Lynggaard Jacobsen og Jytte Nickelsen
Dansk Skoleforening for Sydslesvig (Skolef.) v/Birgit Jürgensen-Schuhmacher og Lars Kofoed-Jensen
Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig (DS) v/ Tom Petersen
Friisk Foriining (Friiske) v/Bahne Bahnsen og Ilwe Boysen
Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) Anders Kring
Sydslesvigsk Forening (SSF) v/ Jon Hardon Hansen, Gitte Hougaard-Werner og Jens A. Christiansen (sekretær)
Sydslesvigsk Forenings tilsluttede foreninger (De tilsluttede) v/Gerd Pickardt og Kirsten la Cour
Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) v/Rüdiger Schulze og Martin Lorenzen
Generakonsul Henrik Becker-Christensen

Afbud: Kirstin Asmussen

Referent: JAC/Jette Hanisch

Dagsorden:

1. Valg af ordstyrer
2. Godkendelse af protokollen af 26. september 2016
3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden
4. Meddelelser
5. Christianslyst – status og orientering fra Gæsteværelse-udvalget v/ SdU og udvalget
6. Orientering om arbejdet med forslag til mindretallets vision og mission samt sprogpolitik v/SSF og Skoleforeningen
7. Sydslesvig-konference 4. marts 2017 v/formanden
8. Spørgetid
9. Eventuelt
10. Lukket møde

Mødet indledes med at synge "Der er noget i luften".

Formand Christian Jürgensen byder velkommen til mødet, og en særlig velkomst til generalkonsul Henrik Becker-Christensen samt gæsterne.

1. Valg af ordstyrer

Jens M. Henriksen vælges som ordstyrer.

2. Godkendelse af protokollen af 26. september 2016

DKS, Viggo Jacobsen henviser til side 6, hvor der står: "Man holdt fast i, at Ten af 2020 har 3 lag..". Dette er en skrivefejl, idet der skulle have stået: "Man holdt fast i, at markeringen af 2020 har 3 lag..".

3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden

Den udsendte dagsorden følges.

4. Meddelelser

SSF:

- Jens A. Christiansen kommenterer, at der kommer en ny generalkonsul pr. 1. september 2017. SSF byder selvfølgelig den nye generalkonsul velkommen, men vil allerede nu sige en stor personlig tak til Henrik og Grethe for det store arbejde, de har ydet gennem de sidste 18 år. I efterlader store fodspor, fordi I har taget mindretallet til jer på den måde, I har. Vi kan ønske os, at det vil fortsætte med den nye generalkonsul. Tak for et fantastisk godt samarbejde og en meget fin balance mellem at blande dig uden om og at blande dig (stor applaus fra forsamlingen).
- I tæt dialog med det tyske mindretal arrangerer SSF et besøg for Hartmut Koschyk ved Folketinget og regeringen. Det har ikke været helt nemt midt i en ministerrokade, men det er lykkedes at få et fornuftigt program op at stå. Det er ikke lykkedes at få en aftale med kulturministeren, men programmet omfatter et møde med departementschefen i Statsministeriet, et møde med Folketingets formand, en rundbordssamtale med MF'ere fra det tyske mindretals kontaktudvalg og Sydslesvigudvalget. Derudover et besøg ved det dansk-tyske Handelskammer, det tyske mindretals kollegium i Hellerup, og der slutes af med et besøg hos Grænseforeningen. Det er et positivt besøg for at bekræfte det gode og venskabelige forhold mellem Danmark og Tyskland og i grænselandet, og ud over grænseland og mindretalsforhold er temaerne for besøget den danske regerings Tysklands-strategi, muligheden for et dansk-tysk samarbejde om en Unesco-ankendelse af grænselandet som immateriel kulturarv, samt Mindretallenes Hus.
- Jon Hardon Hansen: Mindretalsrådet har holdt møde i Berlin 30. november - 1. december med deltagelse af en delegation fra Sydslesvig. Vi mødtes bl.a. med formanden for Indenrigsudvalget, Ansgar Heveling (CDU) og hans stedfortræder, Frank Tempel (Die

Linke), hvor vi drøftede, hvor vidt det var muligt at styrke kontakten mellem Mindretalsrådet og parlamentarikerne hhv. fraktionerne i Forbundsdagen ved at fraktionerne udpeger en ordfører / Minderheitenpolitischer Sprecher. Dette havde vi allerede drøftet på et møde i et dialogforum inden for Indenrigsudvalget. Indenrigsudvalgets formand og næstformand var meget positivt indstillet over for forslaget og vil gøre alt for at støtte Mindretalsrådet i at omsætte denne tanke og idé. Straks i det nye år vil sorberen David Statnik som ny formand for Mindretalsrådet sammen med rådets sekretariat kontakte fraktionerne i Forbundsdagen desangående. Det ville være fantastisk, hvis det kunne lykkes at få så tæt en kontakt i Forbundsdagen. I forlængelse heraf drøftedes muligheden for én gang i løbet af en valgperiode at aflægge en "Lagebericht der nationalen Minderheiten in Deutschland", hvilket man også stod positivt overfor. Endelig drøftede vi en forbundsdagsdebat om de nationale mindretals- og regionalsprog i forbundsrepublikken, og også her er man positiv. Der er nu åbnet op, og jeg håber, at det munder ud i, at forbundsrepublikken også føler sig finansielt ansvarlig for mindretallene.

- Vi har haft et møde med "Bundeszentrale für politische Bildung" for at lære hinanden at kende og for at opbygge et samarbejde omkring oplysning om de nationale mindretal i Tyskland.
- Var meget glad for at være til "Deutscher Tag", hvor Anke Spoorendonk som den første mindretalsdanske holdt festtalen og i øvrigt nævnte, at regeringen vil støtte omsætningen af Mindretallenes Hus. Vi glæder os over, at SSW og vores kulturminister bakker projektet op, og at delstatsregeringen er motiveret og åben over for at finde 496.000 euro til medfinansiering af huset. Der er tegn på, at det bliver lidt sværere at få det samme beløb fra dansk side

De Tilsluttede

- Gerd Pickardt: Tak for blomster, gaver, breve og mails i anledning af min tildelte udnævnelse af Das Verdienstkreuz 1. Klasse des Verdienstordens der Bundesrepublik Deutschland.

I dag er det min sidste aften i Samrådet, og æren hvad anciennitet i Samrådet angår går så over til Viggo Jacobsen. Det har været en meget spændende tid med mange op- men også enkelte nedture, men det har som mange andre ting i mit liv været en del af min sydslesvigske hverdag, som jeg gerne mindes.

Og så en meget personlig anmærkning ang. en ny generalkonsul i Sydslesvig: Hvorfor skal en ministerrokade i Danmark have indflydelse på et job for en yderst velfungerende generalkonsul her hos os i Sydslesvig?

Fakt er, at „vores“ meget afholdte generalkonsul til næste år sendes hjem i en ung alder af 67, og vi så får tildelt en politiker - ingen embedsmand eller historiker med erfaring i udenrigspolitik - som til næste sommer er 73 år gammel! I et læserbrev omskrives dette som en politisk studehandel. Jeg synes det er mere end meget mildt sagt!

Og for at slå det fast – det har intet med personen Bertel Haarder at gøre.

Nu bliver det jo så spændende at se, om en 73 årig fuldblodspolitiker overhovedet når at åbne nogle nye døre. Det bliver der i hvert fald ikke megen tid til, slet ikke når Bertel Haarder vil fortælle om Sydslesvig i Danmark, vil lære at tale tysk og gå mange ture langs med havnen og fjorden og vise Sydslesvig frem for børn og børnebørn, som han selv udtaler overfor Flensborg Avis !!

Ja, og så tænk på vores - mindretallets - samlingssted ved Nordergraben her i Flensborg. Det bliver da et trist sted, uden også at værtinden er til stede. Men det er rigtigt, der er plads nok til 7 børnebørn!

Afgørelsen hvad denne rokade angår, kan der sikkert ikke gøres meget ved, men det er en meget, meget trist meddelelse, vi har fået – og jeg taler ikke kun på egne vegne når jeg fastholder : jeg er totalt uforstående, hvad denne afgørelse angår! Tak (applaus fra forsamlingen).

- Kirsten la Cour: På valgmødet den 31. oktober blev undertegnede genvalgt til Samrådet, mens Preben Holl fra Fælleslandboforeningen blev valgt som efterfølger for Gerd Pickardt.

SSW:

- Martin Lorenzen: På kontaktudvalgsmødet behandlede vi problemstillingen med dansk og frisisk som "Gerichtssprache". Sorberne har ret til at bruge deres sprog for retten. På opfordring fra mindretalsrådgiver Hartmut Koschyk indhentede vi flere juridiske vurderinger. Europarådet svar var, at det iflg. rammekonventionen ikke er et krav, hvad vi vidste i forvejen. Det slesvig-holstenske justitsministeriums vurdering er, at det iflg. forfatningen ikke er muligt at indføre det, da man så vil skade tredjemand. Et kompromis fra ministeren er, at man indfører en ordning som den man har under "Landesverwaltungsgesetz", hvor man får refunderet oversættelsesomkostninger. Vi anbefaler, at vi indgår det kompromis, at dansk ikke indføres som "Gerichtssprache", men at man får omkostninger til oversættelse af dokumenter refunderet.
- SSW's valgkampsøktakt er planlagt at skulle starte den 4. april. Samme dag er der dog planlagt et møde i Samrådet. Der er enighed om, at dette møde flyttes til den 27. marts.
- Flemming Meyer synes, at overskriften på den udsendte pressemeddelelse om møderne i Berlin "Die Minderheiten wurden in der Vorweihnachtszeit reich beschenkt" er meget uheldig. Vi er ikke i Berlin for at få gaver. Det er fornemt, at vi har opnået alle de gode ting, at de fire mindretal er på øjenhøjde med Forbundsregeringen, men vi skal ikke tegne et billede af, at vi får gaver. SSF, Jens A. Christiansen, svarer at det er bundet op på årstiden og et forsøg på at bruge en tysk talemåde, og giver ellers SSW ret.

SdU:

- Anders Kring: Styrelsen har besluttet, at vi sammen med BDN gerne vil være værter for Europeada i det dansk-tyske grænseland i 2020 og gerne vil trække på den lovede ideelle og praktiske støtte fra de øvrige sydslesvigske organisationer.

Friisk Foriining:

- Bahne Bahnsen roser SSF's formand og generalsekretær for det store arbejde, de gør i forbindelse med mindretalsarbejdet i Berlin. Især har JAC igennem mange år ydet en eminent indsats med stor viden, tålmodighed og målrettet indstilling til, at mindretalsarbejdet er noget enestående. Det er helt fantastisk, hvis vi kan få fæstnet mindretalspolitikken i Tyskland. Men jeg har det dårligt, når jeg efter sådan en implementeringskonference som friser kommer hjem og oplever, at vi stadig ignoreres i forhold til vores skolevæsen. Vi kan ikke køre videre med, at vi er et mindretal i Slesvig-Holsten og i Tyskland men stort set ikke eksisterer i vores eget skolevæsen. Vi deltager i møder med regeringerne i Kiel og Berlin, har årlige møder med SSF omkring vores forhold og udviklingen af vores arbejde. Vi har møder med SSW, har et godt samarbejde

med Sundhedstjenesten, men vi har stort set ikke noget samarbejde med Skoleforeningen. Og det må påpeges her i forhold til det mindretalsarbejde, der bygges op i Tyskland. Jeg har kun haft møder med Skoleforeningen, hvis jeg selv har inviteret.

Dansk Kirke i Sydslesvig:

- Viggo Jacobsen: Folketingets Kirkeudvalg besøgte Sydslesvig på invitation fra DSUK.

Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig

- Christian Jürgensen minder om, at samarbejdsaftalen foreskriver, at der skal vælges nyt formandskab i begyndelsen af det nye år. Både han selv og Jon Hardon Hansen er villige til at modtage genvalg.
- Jens M. Henriksen: Der har været holdt møde i gruppen "Oplev Sydslesvig", hvor man valgte at kalde sig selv "koordineringsgruppe" for at skabe klarhed i forbindelse med de øvrige arbejdsgrupper under Samrådet.

Dansk Skoleforening for Sydslesvig:

- Lars Kofoed-Jensen tager Bahnes bemærkninger til efterretning, men understreger, at Friisk Foriining er fast repræsenteret i Skoleforeningens styrelse. Han undrer sig over, at kritikken ikke er kommet ad den vej.

5. Christianslyst – status og orientering fra Gæsteværelse-udvalget v/ SdU og udvalget

SdU, Anders Kring understreger, at Christianslyst kan fortsætte frem til udgangen af 2018, og ikke som der fejlagtigt står i Flensborg Avis til 2019. Derudover kan stedet fortsætte ikke kun takket være økonomisk støtte fra Grænseforeningen men også ved hjælp fra Skoleforeningen og Sydslesvigudvalget. Salgsprisen er sat ned fra ca. 3 til 2,75 mill.

DCB, Christian Jürgensen henviser til den status på arbejdet, der er sendt til Sydslesvigudvalget, og som Samrådet har fået som bilag til mødet i dag. Vi er endnu ikke ved vejs ende, udvalget vil gerne arbejde videre, og næste møde er fastsat til den 12. december. Vi er alle klar over, at der ikke findes noget, der direkte kan erstatte Christianslyst, så vi må finde andre muligheder. Grænseforeningens indstilling skal til given tid sammen med yderligere scenarier behandles i Samrådet.

SSF, Jens A. Christiansen præciserer, at udvalget stadig kun er i gang med de første øvelser i relation til at få et overblik over mulighederne. Når udvalget har gennemgået de forskellige optioner, skal der udformes et notat evt. med forskellige scenarier til, hvordan vi komme videre, bl.a. også Grænseforeningens indstilling.

6. Orientering om arbejdet med forslag til mindretallets vision og mission samt sprogpolitik v/SSF og Skoleforeningen

SSF, Jens A. Christiansen: SSF har drøftet emnet på sidste forretningsudvalgsmøde. Man er kommet frem til flg. skitse, der drøftes i SSF's hovedstyrelse 31. januar. På konferencen bliver der et lille oplæg om, hvad det vil sige at tale om vision-mission, og man kan sagtens udvide det til også at beskrive det som værdier og formål, eller hvordan får vi formuleret den kernefortælling, vi gerne vil udgøre.

1. Mindretallets selvforståelse

Er det danske mindretal gearret til at kunne fastholde og udvikle foreningsarbejdet i Sydslesvig med en moderne dansk profil? En profil, der bygger på klare danske kulturværdier som forudsætning for vores mindretalsidentitet i et tysk flertalssamfund?

I en drøftelse af det danske mindretals vision og mission kommer mindretallet ikke uden om den kendsgerning, at det at være dansk eller vælge dansk i Sydslesvig for de yngre generationer ikke længere er forbundet med et markant national- og kulturpolitisk modsætningsforhold mellem dansk og tysk. For mange unge er den danske bekendelse ikke ensbetydende med et fravalg af den tyske kultur og tysk sprog. Der er snarere tale om et mere eller mindre bevidst valg, hvor man knytter sig til det danske element i Sydslesvig gennem mindretallets skolevæsen, foreningsliv, dansk sprog og kultur uden derved at afskrive det flerkulturelle livsvilkår i Sydslesvig. Denne kulturelle dobbelthed mellem dansk og tysk anser flere endda som en styrke midt i en tiltagende globaliseret verden. Identitet opleves af nogle i flere udgaver på samme tid: dansk-tysk eller tysk-dansk.

Udfordringen er imidlertid fortsat at fremtidssikre mindretallet som et både bevidst og åbent dansk nationalt mindretal i et grænseland med mere flydende sprog- og kulturgrænser. Derfor er der behov for en grundlæggende debat om mindretallets nationale og mindretalspolitiske selvforståelse og ståsted:

- På hvilket nationalhistorisk og eksistentielt grundlag skal hvilken vision gelejde mindretallet på den anden side af 2020 – 100-året for folkeafstemningen?
- Hvad vil det sige at være dansk mindretal i Sydslesvig – også i forhold til Danmark og Tyskland?
- Hvordan sikres overensstemmelse mellem vision, mission og hverdagens handlingsmønster?
- Hvilken betydning har det for mindretallets foreningsarbejde og -struktur?

Opgaven er at formulere det danske mindretals kernefortælling – vision og mission.

2. En kernefortælling med vision og mission / værdier og formål

- Vision og mission tager udgangspunkt i formål og værdier, ja mindretallets kernefortælling.
- En god kernefortælling er en spændende og vedkommende fortælling for os og ikke mindst andre.
- En god kernefortælling er indlysende og let at formidle.
- En god kernefortælling indeholder visioner, som både er uopnåelige og stadig tilstrækkeligt konkrete til at give mindretallet en fælles retning.

3. Gruppedrøftelser

Hvorfor? - hvem? - hvordan?

Grupper arbejder med at inddæmme Sydslesvigs kernefortælling.

Vejledende spørgsmål:

- Hvad kendetegner det danske mindretal? Hvad er særligt for os?
- Hvordan adskiller det danske mindretal sig fra andre grupper eller mindretal?
- Hvilken betydning har det danske mindretal – i grænselandet, i Danmark og i Tyskland?

- Hvordan ønsker vi at mindretallet bliver opfattet af omverdenen?
- Hvordan opfatter omverdenen mindretallet?
- Hvad vil vi mindretallet opnå? Hvad kæmper vi for?

4. Opsamling

Tilbagemeldingerne indgår i Samrådets videre arbejde med henblik på at formulere et papir, der helt klart beskriver den vision og mission, vi har som mindretal, og som Samrådet forhåbentlig kan tilslutte sig. Planlægningen af konferencen kan evt. lægges ud til kredsen af forvaltningschefer, så man i løbet af januar kan opstille et program for konferencen. Dette mailes rundt til Samrådets medlemmer, som derpå kan komme med tilskyndelser.

Skolef., Lars Kofoed-Jensen: I forhold til sprogpolitikken overvejer Skoleforeningen, hvordan vi på selve konferencen skal få en levende debat. Det er væsentligt at skelne mellem tre grupper: 1. ansatte i mindretallet, 2. frivillige i mindretallet og 3. børn og unge i mindretallet. Vi vil vise, hvilken pædagogisk viden, der ligger bag vores sprogpolitik i forhold til børnene i vore institutioner. Derudover vil vi lægge op til debat om, hvordan man når længst med en sprogpolitik i forhold til de forskellige grupper. For at konkretisere det, vil vi formulere nogle dilemmaer, så man får input til en politik, der også kan bruges i virkeligheden. Et dilemma ville f.eks. være, hvad man gør, hvis man har brug for en speciallæge, og der kun findes én, og denne kan kun tysk. Vi vil prøve at komme med indslag, der på en sjov måde holder et spejl op foran os; vi må også gerne grine af os selv.

7. Sydslesvig-konference 4. marts 2017 v/formanden

DCB, Christian Jürgensen: Vi har drøftet det tidligere. Det vil være fornuftigt at bede forvaltningscheferne om i løbet af de næste par måneder at udarbejde et program og maile det til samrådsmedlemmerne til udtalelse.

DKS, Viggo Jacobsen spørger, om datoen den 4. marts ligger fast. På den dag har DKS planlagt Christianslyst-mødet. Der er enighed om at fastholde den 4. marts som dato for konferencen.

8. Spørgetid

Lene Bastiansen spørger, om skoledirektøren kan give eksempler på dilemmaer. Denne vil dog gerne begrænse sig til, at vi inden for mindretallet kan have svært ved at finde dansktalende til specialistopgaver. Et dilemma ville dog ikke være, at forbyde 2 lærere at tale dansk med hinanden i frikvartererne, da de som ansatte i mindretallet og lærere har en forbilled-funktion.

Orla Møller synes det er meget uheldigt, at der kommer forkerte oplysninger frem om, hvad der sker på Christianslyst – at det lukker ned pr. 1. november 2016 hhv. at stedet kører videre til udgangen af 2019. Skoler i Danmark, der gerne vil på lejrskole hernede, er usikre og tør ikke bestille ophold. Det ville være på sin plads, om SSF, SdU og Grænseforeningen går sammen om at redde Christianslyst. Der er jo muligheder. F.eks. hvis Vesterled, der ejes af de gamle Grænseforeninger i Ringkøbing og Ribe amter, ville frasælge noget af deres 12 tønder land, ville der frigøres midler til at man kunne købe Christianslyst. Er det ikke muligt, at SSF, SdU og Grænseforeningen i et samarbejde med Sydslesvigudvalget redder Christianslyst, for det kan ikke erstattes?

SSF, Jens A. Christiansen: Vi er nu i en proces i Gæsteværelses-udvalget, og det fremgår også af de udsendte bilag og Grænseforeningens indstilling, at der findes forskellige

muligheder, hvor evt. alle organisationer kunne gå ind og bidrage med en procentsats. For SSF's vedkommende er vi meget positive og åbne i forhold til at finde en løsning, der tilgodeser Christianslyst. I udvalget har man ikke den holdning at lukke stedet med vold og magt, men arbejder seriøst på at finde en løsning. Skoleforeningen er jo netop gået ind i samarbejdet med SdU, Sydslesvigudvalget og Grænseforeningen for at finde en løsning. SSF er ikke med, fordi vores økonomi ikke kan bære, at vi reserverer et større beløb til en aktivitet uden for vores forening, der ikke umiddelbart hører ind under vores resultataftale. Men vi er åbne overfor at indlemme Christianslyst i et samlet lejrskole- og gæsteværelsekoncept, hvis det er muligt.

9. Eventuelt

DKS, Viggo Jacobsen: Vi skal være præsente på Folkemødet på Bornholm, hvad gør vi i forhold til Kulturmødet på Mors og DGI's Landsstævne næste år? Grundtvigsk Forum vil gerne hjælpe os.

SdU, Anders Kring siger, at alle er velkomne til at deltage i Landsstævnet, og DCB, Jens M. Henriksen, siger, at biblioteket overvejer tiltag i forhold til Kulturmødet på Mors.

SSF, Jon Hardon Hansen, siger, at vi jo har en stående invitation fra Grænseforeningen på Mors til at deltage. Det var også meningen, at vores foreningskonsulent skulle have deltaget i år, men det blev ikke til noget. Dette ville være en god mulighed for os til at informere om mindretallet. Der kommer 20.000 mennesker på de to dage. Men det skal både organiseres og finansieres, men vi har det i baghovedet.

SSF, Jens A. Christiansen minder om, at disse events alle ligger i de måneder, hvor der er ferie i Sydslesvig, hvor det rent ressourcemæssigt kan være vanskeligt at få en deltagelse stablet på benene. Vi har fokus på det, men Folkemødet har fortsat første prioritet for SSF.

De Tilsluttede, Kirsten la Cour gør opmærksom på spejderlejren i Sønderborg 22.-30. juli 2017 med deltagelse af op til 40.000 børn og unge. Lejren arrangeres sammen med Dansk Spejderkorps Sydslesvig og med deltagelse af vore unge.

SSF, Jens A. Christiansen oplyser, at SSF sammen med Grænseforeningen er dybt involveret i spejderlejren 2017, hvor Grænseforeningen med SSF som samarbejdspartner søger Sydslesvigudvalget om projektmidler, for under lejren at sætte fokus på grænselandet og de to mindretal.

Mødet slutter kl. 20.10

20.12.2016

JAC/jh